



Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

13.11.2012

TEM/2969/00.05.03/2011

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Työ- ja elinkeinoministeriön edustajana en kannata energian ja materiaalin käytön tehokkuutta koskevien määräysten, pykälän 59, lisäämistä ympäristönsuojelulakiin. Energian käytön tehokkuus on riittävästi ja hyvin, myös nyt toimeenpantavana olevan teollisuuspäästädirektiivin energiatehokkuutta koskevat artikkelit huomioon ottaen, säännelty nykyisessä ympäristönsuojelulaissa, eikä tiukempaan sääntelyyn ole tässä vaiheessa tarvetta myöskään kansallisesta näkökulmasta.

Teollisuuspäästädirektiivi ei käsittele materiaalitehokkuutta ollenkaan. Kansallinen valmistelu materiaalitehokkuuden edistämiseksi on hyvässä vauhdissa, mutta vielä ei ole käytössä testattuja työkaluja, joita yritykset voisivat käytännössä hyödyntää. Nykyisen tiedon valossa ympäristönsuojelulain lupamääräykset eivät ole rationaalinen eikä käyttökelpoinen tapa materiaalitehokkuuden edistämiseen.

Myös ympäristöluvan piirissä olevien toimintojen energiatehokkuus sisältyy juuri hyväksytyyn EU:n energiatehokkuusdirektiiviin. Sen toimeenpanon valmistelu alkaa välittömästi työ- ja elinkeinoministeriön johdolla laaja-alaisessa työryhmässä. Siinä yhteydessä selvitetään, voidaanko ympäristönsuojelulakia hyödyntää mm. tämän direktiivin sähkön ja lämmön yhteistuotannossa ja kaukolämmön tehokkuutta sekä teollisuuden ylijäämälämpöjen hyödyntämistä koskevan artiklan 14 toimeenpanossa. Mahdollisten energiatehokkuutta koskevien tarkennusten pohdinta on tästäkin syystä parempi jättää ympäristönsuojelulakiuudistuksen toiseen vaiheeseen.

Esa Härmälä
Osastopäällikkö,
Ylijohtaja

ERIÄVÄ MIELIPIDE UUDEN ENERGIAN JA MATERIAALIEN KÄYTÖN TEHOKKUUTTA KOSKEVAN PYKÄLÄN (59 §) SISÄLTYTTÄMISESTÄ YMPÄRISTÖNSUOJELULAKIIN

Ympäristöministeriön ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen projektiryhmä 1 esittää uuden energian ja materiaalien käytön tehokkuutta koskevan pykälän (59 §) sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin. Uusi 59 § velvoittaisi lupaviranomaiset antamaan ympäristöluvissa tarvittaessa määräyksiä energian ja materiaalien käytön tehokkuudesta ja tehokkuuden parantamisesta. Elinkeinoelämän keskusliiton edustajana jätän erivän mielipiteen projektiryhmän luovutuskirjeeseen. En pidä perusteltuna uuden pykälän sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin seuraavista syistä:

- 1) Teollisuus päästödirektiivin (IED) täytäntöönpano ei edellytä ko. säännöksen sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin. Uudistuksessa ei pidä kiristää suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä verrattuna kilpailijoihin EU:ssa. Säännös koskisi kaikkia lupavelvollisia laitoksia, ei vain IED:n soveltamisalaan kuuluvia ns. suuria laitoksia. IED:tä edeltänyt IPPC-direktiivi on yhteneväinen energian tehokkaan käytön osalta eikä muutostarvetta ympäristönsuojelulakiin siten ole. IED:n täytäntöönpano ei myöskään edellytä toimenpiteitä materiaalien käytön tehokkuudesta.
- 2) Nykyisin luvan hakija esittää ympäristölupahakemuksessa arvion energian ja materiaalien käytön tehokkuudesta. Parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) mukainen kokonaisharkinta yhdessä nykyisen YSL 43 § 3 mom kanssa antavat lupaviranomaiselle riittävästi keinoja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. BAT-kokonaisuuteen kuuluvien osien nostaminen omiksi pykälikseen vääristää kokonaisharkintaa päästöjen ennaltaehkäisystä ja vähentämisestä.
- 3) Ehdotettu 59 § vaarantaa vapaaehtoisuuteen pohjautuvat, hyvin toimivat energiatehokkuuden sopimusjärjestelmät, joissa toiminnanharjoittaja voi valita ja ajoittaa toimintaansa sopivimmat ja kustannustehokkaimmat keinot liikesalaisuuksia vaarantamatta. Lisäksi energiatehokkuusdirektiivin täytäntöönpano on alkamassa ja siinä yhteydessä tarkastellaan, miten energiatehokkuusdirektiivin velvoitteet implementoidaan.
- 4) Materiaalien käytön tehokkuus (tai materiaalitehokkuus) on erittäin vaikeasti määriteltävä eikä siihen ole olemassa selkeää mittaristoa. Valmistelun aikana tarvetta antaa materiaalien käytön tehokkuudesta lupamääräyksiä on perusteltu yksinomaan tarpeella selvittää jätteiden määrän vähentämistä tai jätejakeiden hyötykäyttöä. Näihin liittyvät määräykset ovat jo nykyisenkin lainsäädännön puitteissa mahdollisia.
- 5) Viranomaisen ei voi puuttua yritysten hankintamenettelyihin edellyttämällä yritystä valitsemaan EU:ssa tuotelainsäädännön mukaan hyväksytyistä tuotteista joitain tiettyjä, omien kriteeriensä mukaan energia- tai materiaalitehokkaampia vaihtoehtoja.

Helsingissä 13. marraskuuta 2012

Irina Simola
asiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Eriävä mielipide ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen 4-ryhmän luovutuskirjeeseen

Katson että ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen 4-ryhmän ehdotus toiminnan sijoituspaikan luonnonarvojen suojelusta ympäristönsuojelulaissa on liian yleinen, ehdoton ja maanomistajien oikeusturvaa vaarantava. Ehdotus sopii huonosti ympäristönsuojelulain järjestelmään, ei kohdistu uudistuksen tavoitteiden kannalta riittävästi turvetuotantoa edeltävän ojituksen ohjaukseen eikä ole tarkoituksenmukaisin keino suoalueiden luonnonarvojen suojeluun. Näillä alempana tarkemmin eriteltävillä perusteilla jätän maa- ja metsätalousministeriön edustajana eriävän mielipiteen 4-ryhmän luovutuskirjeeseen.

Ehdotus on liian yleinen, ehdoton sekä maanomistajien oikeusturvaa vaarantava

Ehdotettavaa sääntelyä sovellettaisiin aluehallintoviraston myöntämää ympäristölupaa edellyttävien toimintojen - mukaan lukien esimerkiksi isot eläinsuojat, kalankasvatuslaitokset sekä lihan- ja kalankäsittelylaitokset - lupaharkintaan. Sijoituspaikan luonnonarvojen suojelu on kuitenkin ympäristölupaharkinnassa noussut käytännössä esille vain turvetuotantohankkeiden yhteydessä. Muiden ympäristöluvanvaraisten toimintojen vaikutuksia sijoituspaikan luonnonarvoihin käsitellään kaavoituksessa tai muissa lupaprosesseissa tai sitten niiden vaikutukset eivät käytännössä uhkaa näitä arvoja. Vaikka ehdotettavan sääntelyn päällekkäisyyksiä suhteessa kaavoitukseen on pyritty karsimaan, olisi sen soveltamisala liian yleinen ja sääntely johtaisi lupaprosessien monimutkaistumiseen sekä pitkittymiseen hallitusohjelmaan kirjatun ympäristölupajärjestelmän selkeyttämistavoitteen vastaisesti.

Sääntely olisi liian yleistä myös huomioon otettavien arvojen kannalta. Valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen lisäksi näihin kuuluisivat alueellisesti merkittävät luonnonarvot sekä erityiset kauneus- ja maisema-arvot. Jo pelkästään esimerkiksi luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi on osoittautunut hyvin työlääksi ja tulkinnanvaraiseksi (ks. Suomen ympäristö 8/2008). Alueellisesti merkittävien luonnonarvojen sekä erityisten kauneus- ja maisema-arvojen arviointikriteerit ja -menettelyt olisivat epäselviä ja väljiä eikä arviointien pohjaksi välttämättä löytyisi asianmukaisia inventointeja. Kauneus- ja maisema-arvojen sekä luonnonarvojen suhde ja painoarvo lupaharkinnassa jäisi pykälätekstin perusteella avoimeksi samoin kuin sääntelyn suhde muuhun kauneus- ja maisema-arvoja turvaavaan sekä pitkälti myös muuhun luonnonarvoja turvaavaan lainsäädäntöön. Siten myöskään ehdotuksen mukainen eri arvojen huomioon ottaminen ympäristölupaharkinnassa ei edistäisi ympäristölupajärjestelmän selkeyttämistä.

Ehdotuksen perusteella ympäristönsuojelulakiin lisättäisiin ehdoton kielto turmella toiminnan sijoituspaikan valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittäviä luonnonarvoja. Kysymys olisi sellaisista luonnonarvoista, joita ei ole erityisesti suojeltu luonnonsuojelulain tai vesilain nojalla. Nykyisessä lainsäädännössä erikseen suojeltujen, nyt tarkoitettuja "merkittävämpien" luonnonarvojen suojelusta on kuitenkin poikkeamismahdollisuuksia. Ehdoton suojelusääntely istuisi perustuslaillisen omistusoikeuden suojan valossa huonosti sellaiseen oman maan käyttöön, jolle erityiset suojeluarvot eivät aseta esteitä.

Maanomistajien oikeusturvan vaarantuminen liittyy edellä mainittujen näkökohtien lisäksi siihen, että maanomistajan ei olisi mahdollista saada korvausta sijoituspaikan luonnonarvojen tai kauneus- ja maisema-arvojen suojelusta. Tämä ratkaisu poikkeaisi siitä, että esimerkiksi luonnonsuojelulaissa säädetään korvauksensaantimahdollisuudesta tiettyjen erityisten luonnonarvojen suojelun yhteydessä. Yleisemmin luonnonarvoihin liittyvistä korvauksensaantimahdollisuuksista säädetään esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä maa-aineslaissa.

Ehdotus sopii huonosti ympäristönsuojelulakiin

Ehdotettava sääntely merkitsisi verraten suurta periaatteellista muutosta ensisijaisesti toiminnan sijoituspaikan ulkopuolelle kohdistuvia pilaamisvaikutuksia sääntelevään ympäristönsuojelulakiin. Sijoituspaikan erityisten luonnonarvojen suojelusta säädetään nykyisin luonnonsuojelulaissa (laji- ja luontotyyppisuojaus, suojeluohjelmat sekä -alueet) sekä tiettyjen luontotyyppien osalta vesilaissa ja metsälaissa. Lisäksi sijoituspaikan luonnonarvot otetaan yleisemmin huomioon kaavoituksessa sekä tietyissä lupaprosesseissa (esim. maa-aineslaki, kaivoslaki, vesilaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki). Ehdotuksen toteuttaminen muuttaisi lakien välistä työnjakoa ja aiheuttaisi päällekkäisyyksiä niiden soveltamisaloihin epätarkoituksenmukaisella ja lupaprosesseja monimutkaistavalla tavalla.

Ehdotuksesta ei käy ilmi, miksi ympäristönsuojelulakia olisi tarpeellista hyödyntää luonnonsuojelulain sijaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen suojeluun tai miksi monien muiden ympäristöluvanvaraisten toimintojen lupaprosesseja monimutkaistettaisiin ja pitkittäisiin turvetuotantoon kohdistuvien haasteiden vuoksi. Jos alueellisesti merkittävien luonnonarvojen suojeluun on tarvetta, ei täsmentämätön ehdotus niiden suojelusta luonnonsuojelulainsäädännön sijaan ympäristönsuojelulaissa myöskään vaikuta tarkoituksenmukaiselta.

Ehdotus ei kohdistu riittävästi turvetuotantoa edeltävän ojituksen ohjaukseen

Turvetuotannon sijoituspaikan luonnonarvojen kannalta ratkaiseva vesitaloudellinen muutos syntyy jo itse tuotantoa edeltävästä ojituksesta ja muista valmistelevista toimenpiteistä. Kuitenkin turvetuotantoa edeltävä suoalueiden kuntoon saattaminen ennakolta kuivatuksella, jolla ei välttämättä ole vielä suoraa liityntää itse turvetuotantoon ja sen luvitukseen, jäisi pitkälti ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Sääntely ei välttämättä kohdistuisi tarkoituksenmukaisella tavalla luonnonarvojen suojeluun pelkästään sen perusteella, että turvetuotantoon liittyvä ojitus on ympäristönsuojeluasetuksen nojalla luvanvaraista.

Ehdotettava sääntely ei muodosta tarkoituksenmukaisinta keinoa sijoituspaikan luonnonarvojen suojeluun

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä suostrategiasta 30.8.2012 sovittiin esimerkiksi suojeluohjelman laatimisesta, luontotyyppisuojelelun täydentämistarpeiden selvittämisestä, maakuntakaavoituksen ja luonnontilaisuusasteikon käyttämisestä turvetuotannon ohjaukseen sekä aluevaihtoista valtion ja turvetuottajien välillä. Tällä hetkellä turvetuotannon piirissä on noin 70 000 hehtaaria soita ja turvemaita, kun eri tavoin suojeltuja on noin 1,2 miljoonaa hehtaaria. Periaatepäätöksen toteuttamisen myötä huomattava määrä ojittamattomia soita siirtyy merkittävästi muuttavan käytön ulkopuolelle erityisesti alueidenkäytön suunnittelun kautta. Näin ollen vaikuttaisi siltä, että nykyisten suojeleluninstrumenttien hyödyntämisellä ja täydentämisellä, alueidenkäytön ohjauksella sekä muilla jo käytettävissä olevilla keinoilla voitaisiin pitkälti saavuttaa ehdotuksen tavoitteet.

4-ryhmän työssä on ollut ympäristönsuojelulain muuttamisen lisäksi esillä myös vesilain ja maa-aineslain muuttaminen. Koska näiden ehdotusten muotoilu jätettiin puolitiehen eikä niitä ole otettu mukaan ryhmän ehdotukseen, en lausu erikseen näistä sääntelyvaihtoehdoista.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2012

Antti Belinskij
Vanhempi hallitussihteeri
Maa- ja metsätalousministeriö

Eriävä mielipide uuden ns. luonnonarvopykälän 6a § sisällyttämisestä ympäristönsuojelulakiin

Ympäristöministeriön asettama ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen projektiryhmä 4 esittää, että nykyiseen ympäristönsuojelulakiin tulisi lisätä ns. luonnonarvopykälä 6a § osaksi toiminnan sijoituspaikan arviointia. Katson, että pykälää 6a § ei tulisi lisätä nykyiseen ympäristönsuojelulakiin, ja työ- ja elinkeinoministeriön edustajana jätän eriävän mielipiteen projektiryhmän 4 luovutuskirjeeseen. Perustelen seuraavassa eriävää mielipidettäni.

Hallitusohjelman mukaisesti luonnonarvojen sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin ja asian vaikutuksia tulee selvittää osana ympäristönsuojelulain kokonaisuudistushanketta. Selvityksiä on projektiryhmän 4 toimesta teetetty. Tehdyt selvitykset eivät kuitenkaan mielestäni tue riittävästi sitä, että luonnonarvopykälä 6a § tulisi lisätä ympäristönsuojelulakiin.

Ympäristönsuojelulaki on luonteeltaan pilaantumisen estolaki, jonka tarkoituksena on suojella ympäristöä, luontoa ja ihmisiä liiallisilta haitallisilta päästöiltä, jolloin korvausvelvollisuutta maanomistajalle tai toiminnanharjoittajalle jonkin toiminnan kieltämisestä tai rajoittamisesta em. perustein ei synny. Luonnonnsuojelulaissa puolestaan säädetään, miten merkittäviä luonnonarvoja suojellaan ja sen perusteella tehdyistä suojelupäätöksistä maanomistajalla on mahdollisuus saada korvausta. Myös maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä maa-aineslaissa säädetään yleisemmin luonnonarvojen korvauksensaantimahdollisuuksista. Em. lakien välinen työnjako tulisi säilyttää selkeänä eikä sekoittaa uudella 6a §:llä.

Ehdotettu 6a § on muotoilultaan sellainen, että varsin avoimeksi ja epäselväksi jää, mihin kaikkiin toimintoihin sitä tultaisiin soveltamaan. Lisäksi luonnonarvojen määritelmä on kovin yleinen ja jättäisi sijoituspaikan kauneus- ja maisema-arvoineen varsin paljon harkintavaltaa lupaviranomaiselle. Projektiryhmä 4:ssä esillä on ollut, että uutta 6a §:ää tarvittaisiin erityisesti turvetuotannon uhkaamien suoluonnonarvojen suojeluun. Turvetuotantoalaa on käytössä n.70 000 hehtaaria (ha) ja eri tavoin suojeltu on 1,2 milj. ha Suomen koko 9 milj. ha:n suopinta-alasta. Uusia ympäristölupia alan toimijat tarvitsisivat vuosittain 3000 – 4000 ha:n suolalle korvaamaan tuotannosta poistuvaa alaa. Valtioneuvoston 30.8.2012 tekemä periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä linjaa useita keinoja, kuten soidensuojelun ja ennallistamisen täydennysohjelman (n.100 000 ha) valmistelun ja toteuttamisen, soiden luonnontilaisuusluokituksen soveltamisen maakuntakaavojen laadinnassa ja maanvaihdonmenettelyn tai lunastuksen soveltamisen. Turvetuotantoalan keskeiset toimijat ovat myös julkisesti ilmoittaneet em. valtioneuvoston periaatepäätöksen taustaraportin laadinnan yhteydessä, että ne eivät 1.2.2011 jälkeen enää hanki hallintaansa turvetuotantoa varten ojittamattomia luonnontilaisia soita. Em. valtioneuvoston periaatepäätöksen linjaamat keinot tulisikin toteuttaa ensin, ja arvioida sitten uudelleen, onko vielä tarvetta kehittää luonnonarvoihin liittyvää uutta lainsäädäntöä.

Helsingissä 2. lokakuuta 2012

Aimo Aalto
Ylitarkastaja
Työ- ja elinkeinoministeriö

ERIÄVÄ MIELIPIIDE UUDEN LUONNONARVOPYKÄLÄN SISÄLTYTTÄMISESTÄ YMPÄRISTÖNSUOJELULAKIIN

Ympäristöministeriön ympäristönsuojelulain uudistamishankkeen projektiryhmä 4 esittää uuden sijoituspaikkapykälän (6 a §) sisällyttämistä ympäristönsuojelulakiin. Elinkeinoelämän keskusliiton edustajana jätän eriävän mielipiteen projektiryhmän luovutuskirjeeseen. En pidä ympäristönsuojelulain muuttamista perusteltuna seuraavista syistä:

- 1) **Tarve ympäristönsuojelulain muuttamiselle on epäselvä.** Useista valmistelun aikana teetetyistä asiantuntijaselvityksistä ja projektiryhmässä käydyistä keskusteluista ei voida päätyä johtopäätökseen ympäristönsuojelulain muuttamisen tarpeesta. Eniten on keskusteltu suoluonnon suojelusta, jota voidaan tarkoituksenmukaisimmin toteuttaa muilla kuin ympäristönsuojelulain keinoin. Vastikään on esimerkiksi hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä.
- 2) **Lakien väliset suhteet ja kokonaisuus tulee säilyttää selkeinä.** Luonnonarvojen määrittely ei kuulu ympäristönsuojelulakiin, vaan luonnonsuojelua tulee tarkastella kokonaisuutena ja yhtenäisin kriteerein. Luonnonsuojelulain mukaisesti suojelua vaativat alueet otetaan huomioon ympäristölupaharkinnassa ja maankäytön suunnittelussa.
- 3) **Liian suuri periaatteellinen muutos ympäristönsuojelulakiin.** Ympäristönsuojelulain soveltamisalana on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen, ja ympäristölupaharkinnassa punnitaan erityisesti teknistaloudellisia mahdollisuuksia vähentää toiminnan päästöjä. Nyt lain soveltamisalaa laajennetaan maankäytön muutokseen, ja jatkossa ympäristölupaviranomainen voisi estää toiminnan sijoittumisen yksinomaan luonnonarvojen perusteella.
- 4) **Säännöksen sisältö ja vaikutukset ovat epämääräisiä.** Toimijoiden, viranomaisten ja kansalaisten kannalta tarvitaan selkeää ja johdonmukaista lainsäädäntöä. Ehdotettu muutos vie päinvastaiseen suuntaan. Luonnonarvo on määritelty väljästi, laajasti ja tulkinnanvaraisesti, mikä on omiaan avaamaan kokonaan uuden selvitys- ja valituskierteen sekä vuosia kestävän oikeuskäytännön muotoutumisen. Epäselväksi jää myös, keitä ympäristölupavelvollisia muutos todellisuudessa tulee koskemaan.
- 5) **Ympäristölupaprosessia ei saa monimutkaistaa.** Ehdotettu muutos on ristiriidassa sen kanssa, että hallitusohjelma asettaa uudistukselle tavoitteeksi selkeyttää ympäristölupajärjestelmää. Kaikessa yritystoimintaan vaikuttavassa lainsäädännön valmistelussa keskeisenä tavoitteena tulisi olla kilpailukykyisen toiminta- ja investointiympäristön turvaaminen sekä päätöksenteon ennakoitavuuden parantaminen.

Helsingissä 2. lokakuuta 2012

Irina Simola
asiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

26.10.2012

ERIÄVÄ MIELIPIIDE YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN KOKONAIUUUDISTUKSEN PROJEKTI 4:N LUOVUTUSKIRJEESEEN

YLEISTÄ

Ympäristönsuojelulain kokonaisuudistuksen projekti 4:n tehtävänä oli asetuskirjeen mukaan arvioida ympäristönsuojelulain ja muun keskeisen ympäristölainsäädännön vaikuttavuutta erityisesti lakien samanaikaisissa soveltamistilanteissa sekä lakien nykyistä parempaa keskinäistä yhteensovittamista. Tämän lisäksi työryhmän tuli selvittää mahdollisuus sisällyttää ympäristönsuojelulakiin luontoarvojen huomioon ottaminen. Projektin työ on jaettu kahteen osaan siten, että luontoarvoja koskeva selvitys tehdään ensin. Hankkeen toisessa vaiheessa on tarkoitus selvittää eri lakien lupamenettelyjen päällekkäisyyttä.

Projekti 4 on kokoontunut vajaan vuoden aikana useita kertoja, luontoarvo-kysymyksestä on teetetty selvityksiä sekä julkinen kuulemistilaisuus. Ympäristönsuojelulain kokonaisuudistusta ohjaavassa ohjausryhmässä luontoarvojen huomioon ottamisesta on keskusteltu sekä yhteisesti varsinaisissa kokouksissa että jokaisen ohjausryhmään kuuluvan tahon kanssa erikseen.

Luontoarvojen sisällyttäminen ympäristönsuojelulakiin sekä luontoarvojen huomioon ottaminen luvanvaraisessa toiminnassa yleisesti ovat monitahoisia kysymyksiä, ja olisivat useista kokouskerroista huolimatta ansainneet laajemman pohdinnan. Teollisuuspäästädirektiivin implementoinnin aikataulusta johtuen luontoarvo-kysymykseen liittyvät selvitykset, lausunnot ja vaikutusten arviointi tuli toteuttaa varsin kiireellisessä aikataulussa. Tästä seurasi se, että lausuntojen tai selvitysten taustalla olevia alustavia lakiehdotuksia perusteluineen ei työryhmässä ehditty asian vaatimalla tarkkuudella pohtia. Lakiehdotusten sanamuotojen ja perustelujen jäädessä väljään muotoon, myös siitä annettavat lausunnot ja arviot vaikutuksista väistämättä jäävät tulkintojen ja olettamuksien varaan. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. jätti Suomen ympäristökeskuksen tekemään vaikutustenarviointiin eriävän mielipiteen juuri tämän seikan vuoksi.

Lain valmistelun vajavaisuuden lisäksi katsomme, että ympäristönsuojelulain kokonaisuudistuksen hankkeet olisi tullut toteuttaa toisessa järjestyksessä. Huomion suuntaaminen ensin ympäristölainsäädännön vaikuttavuuteen lakien samanaikaisissa soveltamistilanteissa, niiden yhteensovittamiseen ja päällekkäisyyksien karsimiseen olisi voinut tuoda ratkaisuja projekti 4:n käsittelemiin ongelmiin. Erityisen luontoarvo-kysymyksen hahmottaminen hajanaisessa ympäristölainsäädännössämme olisi voinut olla selkeämpää vasta yleisen tason tarkastelun jälkeen.

UUSI 6 a §

Ehdotetulla 6 a §:llä haetaan ratkaisua ympäristönsuojelulain soveltamistilanteissa esiin tulleeseen lakitekniiseen ongelmaan, joka on ilmennyt yksinomaan turvetuotannon ympäristölupaharkinnassa. Pykälän soveltamisalan rajauksesta huolimatta uutta 6 a §:ää tulotisiin soveltamaan myös muussa ympäristöluvanvaraisessa toiminnassa kuin vain turvetuotannossa. Näitä ovat esimerkiksi eläinsuojien ja kalankasvatuksen ympäristölupaharkinnat. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto katsoo, että koska ongelma keskittyy yksinomaan turvetuotantoon, alun perin pilaamisvaikutuksiin keskittyvää **ympäristönsuojelulakia ei tule muuttaa nyt esitetyllä tavalla**, vaan asiassa tulee kääntyä muun lainsäädännön ja muiden ohjauskeinojen puoleen.

Yhden sektorin ongelmien ratkaiseminen kokonaisvaltaisella tavalla on mielestämme merkittävä epäkohta nyt muodostetussa lakiehdotuksessa. Ongelmallista on myös, että nimenomaan ympäristönsuojelulla halutaan suojeltavan sellaisia valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittäviä luonnonarvoja, joita ei ole tulkittu suojelun arvoiksi esimerkiksi luonnonsuojelulaissa tai valtakunnallisissa suojeluohjelmissa. Ympäristölupaharkinnan ulottaminen pilaantumisen torjunnan ulkopuolelle siirtää tosiasiallisesti suojelemattomia soita jonkin asteisen aluesuojelun piiriin.¹

Ehdotetussa lakimuutoksessa on näin ollen kyse luonnonsuojelusta, joten olemme väistämättä omaisuudensuojaa koskevan kysymyksen edessä. Ympäristönsuojelulaki ei sisällä korvauspykälää, sillä lakia ei ole alun perin säädetty koskemaan tilanteita, joissa korvausvelvollisuutta tulisi edes harkita. Koska ympäristönsuojelulain perusajatusta halutaan muuttaa esitetyllä lakimuutoksella, on selvää, että samassa yhteydessä lakiin tulee sisällyttää mahdollisuus saada korvausta omaisuuden käyttöoikeuden rajoittamisesta. Kuten *Pekka Länsineva* lausunnossaan sivulla 6 toteaa, "...on tärkeää sisällyttää lainsäädäntöön sellaisia tarpeellisia "perälauta"säännöksiä ja menettelyllisiä oikeusturvatakeita, joilla varmistetaan, ettei yksilö epätyypillisissä yksittäistapauksissa joudu sattumanvaraisen kohtuuttomalla tavalla kärsimään painavien julkisten etujen toteuttamiseksi sinänsä perusteltujen sääntelyjen seurauksista."

Mitä tulee ehdotuksessa mainittuun ennakoitavuuden parantamiseen ja hallinnollisen taakan vähentämiseen lupaharkinnassa, katsomme että erityisesti muissa kuin turvetuotannon ympäristöluvissa vaikutus voi olla päinvastainen. Ympäristölupapäätös on oikeusharkintaa, mikä tarkoittaa sitä, että luontoarvo-kysymys tulee ratkaista jokaisen ympäristölupahakemuksen osalta. Tämä uusi elementti lupaharkinnassa vie ympäristönsuojelulain kokonaisuudistusta vastavirtaan lupaprosessin keventämistä ja tehostamista ajatellen.

Luonnonarvo ja sen merkittävyysaste on seikkaperäisesti muotoiltu ja vaikeuttaa ympäristöluvan varassa toimivia elinkeinonharjoittajia ennakoimaan toiminnan sijoituspaikkaa. Luvanmyöntämiseen taustalla olevat eri tasoiset selvitykset ja inventoinnit saattavat saada lain soveltamisen kautta oikeusvaikutuksia, joita niitä ei laadintavaiheessa ole tarkoitettu olevan. Erityistä tulkinnanvaraisuutta liittyy sijoituspaikan merkitykseen osana maakunnallista ja valtakunnallista ekologista verkostoa sekä sijoituspaikan merkitykseen suojelualueiden väliseen kytkettyneisyyteen.

Vaikka ehdotettu pykälä koskee vain ympäristönsuojelulain mukaisen toiminnan sijoituspaikkaa, asiassa on hyvä huomioida ympäristölainsäädännön ominaispiirre eli viittaussäännökset. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että luontoarvojen huomioon ottaminen lainsäädäntöä vahvistamalla toteutetaan kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla, lain systematiikkaa ja lakien välisiä suhteita kunnioittaen.

¹ Tältä osin haluamme erityisesti nostaa esiin Erkki J. Hollon kirjoituksen julkaisussa *Ympäristöjuridiikka* 2/2012, s. 3-6, otsikolla "Luonnonvarahankkeiden ympäristönsuojelusääntelystä".

Helsingissä 26. lokakuuta 2012

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Minna Ojanperä
ympäristölakimies

